Psykologiliitto

18.11.2026

Lausunto Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

HE 182/2026 vp – Hallituksen esitys eduskunnalle lastensuojelulaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi

Yleiset huomiot

Suomen Psykologiliitto kannattaa lastensuojelun palvelurakenteen selkeyttämistä, lapsen oikeuksien vahvistamista ja varhaisen tuen kehittämistä. Hallituksen esityksen tavoitteet ovat tärkeitä, mutta niiden toteutuminen edellyttää, että lapsen psyykkinen hyvinvointi, kehitykselliset tarpeet ja oikeus tarpeenmukaiseen hoitoon näkyvät velvoittavasti myös palvelujen resursoinnissa ja käytännön päätöksenteossa. Liitto katsoo, ettei esitystä tule hyväksyä sellaisenaan ilman jäljempänä esitettyjä täsmennyksiä.

Psykologiliitto korostaa, että tämä esitys liittyy kiinteästi sosiaalihuoltolain samanaikaiseen uudistamiseen. Tosiasiallisen moniammatillisen tuen ja psykososiaalisen osaamisen jatkuvuus on turvattava sekä lastensuojelun että sosiaalihuollon palveluissa. Molempien lakien uudistamisessa tulee huolehtia siitä, että sekä lastensuojelulain että sosiaalihuoltolain alaisten palvelujen toteuttamiseen on varattu riittävät resurssit myös vaativaan ja laaja-alaiseen psykososiaaliseen tukeen.

Varhaisen tuen palveluista ei tule poistaa monialaisuuden vaatimusta tai psykologipalveluita koskevia velvoitteita. Velvoitteiden poisto samalla, kun lastensuojelun avohuollon tehtäviä siirtyy perustason palveluihin, synnyttäisi riskin siitä, että lapsen psykologisen tutkimuksen, arvioinnin ja hoidon saatavuus heikkenee juuri, kun ongelmien syvenemisen ennaltaehkäisy on kaikkein kriittisintä. Esitysten yhteisvaikutukset tulee arvioida palveluketjuittain eikä vain yksittäisten lakien tasolla.

Psykologiliiton esitykset valiokunnalle

1. Täsmennetään lastensuojelun moniammatillista asiantuntemusta koskevaa sääntelyä niin, että riittävä lastensuojeluun perehtynyt psykologinen asiantuntemus turvataan tosiasiallisesti koko lastensuojeluprosessissa, ensisijaisissa sosiaalihuoltolain mukaisissa palveluissa ja toimenpiteissä sekä perhehoidossa ja lastensuojelulaitoksissa.
2. Turvataan psykologisten tutkimus-, arviointi- ja hoitopalvelujen jatkuvuus sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain rajapinnassa sekä arvioidaan uudistusten yhteisvaikutukset.
3. Varmistetaan lapsen yksilöllinen turvallisuus- ja tarvearvio läheisverkostosijoituksissa sekä oikeusturva kiireellisten sijoitusten määräaikoja koskevissa ratkaisuissa.
4. Täsmennetään rajoitustoimien välttämättömyys-, suhteellisuus-, kirjaamis- ja jälkikäsittelyvaatimuksia sekä turvataan henkilöstön osaaminen.
5. Määritellään, että erityisen huolenpidon jakson aloittamisesta tehtävän päätöksen perusteeksi tarvitaan psykologin arvio.

Suomen Psykologiliitto
Bulevardi 30 B 3
00120 Helsinki
(09) 6122 9122
psyli.fi

6. Velvoitetaan seuraamaan uudistuksen vaikutuksia lasten psyykkiseen hyvinvointiin, palvelujen saatavuuteen ja alueelliseen yhdenvertaisuuteen.

Psykologinen asiantuntemus on turvattava koko lastensuojeluprosessissa

Psykologiliitto esittää, että moniammatillista asiantuntemusta koskevaa sääntelyä (12 §) täsmennetään siten, että hyvinvointialueen on turvattava, että lastensuojelulla on käytettävissä riittävä, lastensuojeluun perehtynyt psykologinen asiantuntemus.

Psykologinen asiantuntemus tulee määritellä lastensuojelun välttämättömäksi resurssiksi. Hyvinvointialueen muissa palveluissa toimivan asiantuntijan konsultaatiomahdollisuus ei ole riittävä, sillä lastensuojelutyössä vaaditaan spesifisti kyseisen kontekstin tuntemusta ja siihen liittyvää asiantuntemusta. Tämän vuoksi laissa tulisi selkeästi määritellä, että lastensuojelun toimialueella tulee työskennellä riittävä määrä vaaditun asiantuntemuksen omaavia psykologeja, joiden työ kohdentuu nimenomaan lastensuojeluasiakkaiden tarvitsemaan sosiaalityöntekijän työtä tukevaan monialaiseen arviointiin ja tukeen. Psykologin tulee voida osallistua työparina arviointiin ja suunnitelmalliseen asiakastyöhön, ja sijaishuollossa on turvattava jatkuvuus.

“Käytettävissä oleminen” on liian väljä määritelmä, joka ei takaa sitä, että lastensuojelussa tosiasiallisesti on viivytyksettä saatavilla vaadittavaa asiantuntemusta, kuten psykologin osaamista. Pelkkä satunnainen ulkopuolinen konsultaatio ei riitä kaikkein vaativimmissa tilanteissa, eikä pelkkä monialaisen asiantuntijaryhmän nimittäminen tuo moniammatillista asiantuntemusta sosiaalityöntekijän käyttöön.

Lastensuojelussa psykologin tehtäviin voivat kuulua lapsen kehityksen, traumaoireiden, kiintymyssuhteiden ja toimintakyvyn arviointi, vanhemmuuden ja perhevuorovaikutuksen tutkiminen, lapsen kuulemisen tukeminen, psykososiaalinen työskentely sekä sosiaalityöntekijöiden konsultaatio. Erityisesti huostaanottoa, sijoituspaikan valintaa ja perheen jälleenyhdistämistä koskevat ratkaisut vaativat tarvittaessa tätä osaamista.

Varhainen tuki ja avohuollon jatkuvuus

Psykologiliitto suhtautuu kriittisesti ehdotukseen nostaa lastensuojelun asiakkuuden kynnystä ennen kuin sosiaalihuollon yleisissä lapsiperhepalveluissa on turvattu riittävä resurssointi ja psykologipalvelut sisältävä moniammatillinen osaaminen.

Psykologiliitto painottaa, että lastensuojelun ja sosiaalihuoltolain palvelujen rajapinnan muuttaminen ei saa johtaa tilanteeseen, jossa perhe joutuu odottamaan vaikeuksien kärjistymistä saadakseen riittävän intensiivistä apua**. Lapsiperheiden tuen palveluun tulee sisällyttää mahdollisuus moniammatilliseen, myös psykologiseen, arviointiin ja hoitoon ohjautumiseen.** Palvelujen siirtymätilanteissa on nimettävä vastuutaho ja varmistettava tiedonkulku lainmukaisesti sekä palvelun tosiasiallinen jatkuminen.

Esitys nostaa kynnystä lastensuojelun asiakkuudelle, mikä ei saa johtaa siihen, että haavoittuvassa asemassa olevat lapset ja perheet jäävät ilman riittävää tukea ennen kuin erityisen suojelun tarve on akuutti. Tämän vuoksi **sosiaalihuoltolain alla olevissa palveluissa tulee turvata monialainen osaaminen,**

Suomen Psykologiliitto
Bulevardi 30 B 3
00120 Helsinki
(09) 6122 9122
psyli.fi

joka toteutetaan yhteistyössä sosiaalityön, psykologian, lääketieteen sekä tarpeen mukaan muiden asiantuntijoiden kanssa.

Liitto suhtautuu varauksellisesti avohuollon velvoittavan palveluportaan luomiseen (TPA 28/2026 vp). Lapsen turvallisuutta on voitava turvata, mutta vanhempien velvoittaminen palveluihin ei itsessään korvaa luottamukseen perustuvaa, saavutettavaa ja vaikuttavaa tukea. Mahdollisten velvoitteiden on oltava tarkkarajaisia, oikeasuhtaisia ja oikeusturvan kannalta arvioituja. Ensin tulee varmistaa palvelujen riittävyys ja perheen mahdollisuus osallistua ratkaisuihin.

Läheisverkosto ja kiireellinen sijoitus

Läheisverkoston systemaattinen kartoittaminen on kannatettavaa (38 §, TPA 44/2026 vp). Läheissijoitusta ei kuitenkaan tule säätää mekaanisesti ensisijaiseksi ilman yksilöllistä arviota lapsen turvallisuudesta, läheisen toimintakyvystä, lapsen suhteista ja erityisistä tuen tarpeista. Lapsen oma näkemys ja tarvittaessa psykologinen arvio on otettava huomioon. Läheisperheelle on turvattava myös riittävät moniammatilliset tukipalvelut.

Kiireellisen sijoituksen määräajan pidentämistä koskeva aloite (46 § 3–4, TPA 49/2026 vp) nostaa esiin todellisen tarpeen laadukkaalle arvioinnille. Kiireellisen sijoituksen jatkaminen ei kuitenkaan saa muodostua keinoksi korvata viivästyneitä palveluja tai päätöksentekoa. Mahdollisia pidennyksiä on arvioitava lapsen edun, oikeusturvan, ennakoitavuuden ja säännöllisen uudelleenarvioinnin näkökulmista. Ensisijaisesti on turvattava riittävät arviointi- ja päätöksentekoresurssit nykyisissä määräajoissa.

Sijaishuolto, rajoitustoimet ja psyykkinen turvallisuus

Lapsen psyykkinen turvallisuus on turvattava kaikissa sijaishuollon yksiköissä. Vaikeasti oireilevien lasten palveluissa tarvitaan osaamista trauma- ja kriisityöstä, neurokehityksellisistä erityispiirteistä sekä mielenterveys- ja päihdehäiriöistä. Sijaishuollon ja erikoissairaanhoidon yhteistyölle tulee asettaa selkeät toimintavelvoitteet. Laitosten henkilöstöratkaisuja joustavoitettaessa on arvioitava myös osaamisen, pysyvyyden ja lapsen turvallisten ihmissuhteiden toteutuminen.

Sekä ammatillisessa että läheisverkostosijoituksessa tulee turvata moniammatillisen tuen jatkuminen. Molemmissa kohdataan laajaa ja moninaista tuentarvetta, johon tarvitaan psykologin tarjoamaa kiintymyssuhde- ja traumaosaamista. Sisällöllisesti tarjotun tuen tulisi olla riittävän jäsentynyttä, resursoitua ja moniammatillista, ja tukimuotojen valikon olla tarpeeksi monipuolinen.

Kiinnipitämistä koskevan aloitteen (97 §, TPA 55/2025 vp) osalta liitto korostaa eroa turvallisuutta välittömästi suojaavan rajoitustoimen ja varsinaisen hoitomenetelmän välillä. Fyysistä kiinnipitämistä ei voi oikeuttaa yleisluonteisella hoidollisuuden käsitteellä. Kiinnipitämisen edellytysten on oltava laissa täsmälliset, käytön välttämätöntä ja oikeasuhtaista sekä dokumentoinnin ja jälkikäsittelyn asianmukaista. Lapselle on tarjottava mahdollisuus käsitellä tapahtunutta turvallisen aikuisen ja tarvittaessa psykologin kanssa. Henkilöstön koulutus, ennakoivat keinot ja jälkiarviointi ovat keskeisiä.

Esitämme, että 97 § 5 momentin loppua tarkennetaan seuraavalla tavalla:

Suomen Psykologiliitto
Bulevardi 30 B 3
00120 Helsinki
(09) 6122 9122
psyli.fi

”Lapsen terveydentila on tutkittava kiinnipidon jälkeen, jos kiinnipitämisestä aiheutuu lapselle vammoja, fyysisiä jälkiä, psyykkistä oireilua tai lapsi sitä pyytää. Lapselle on lisäksi kiinnipidon jälkeen tarjottava mahdollisuus tilanteen käsittelyyn.”

Erityisen huolenpidon arviointiin on sisällytettävä psykologin arvio

Psykologiliitto painottaa, että erityisen huolenpidon arviointiin on sisällytettävä psykologin arvio. Lakiesityksen 81 § 3 momentin kohdalle tulee lisätä psykologin asiantuntemus kasvatuksellisen, sosiaalityön ja lääketieteelliseen asiantuntemukseen perustuvana päätöksenteon perusteena. Arvio sisältyi lakiin aiemmin, mutta poistui käytöstä 1.10.2026.

Lapsen tai nuoren psyykkisen kehityksen arvioinnin ammattilainen on psykologi. Lastensuojelulakiesityksen 80 § 2 momentin mukaan lapselle voidaan sijaishuollon aikana järjestää erityisen huolenpidon jakso silloin, kun lapsen käyttäytyminen vakavasti vaarantaa hänen henkeään, terveyttään tai kehitystään. Erityisen huolenpidon jaksolla tarkoitetaan lakiesityksen mukaan sijaishuollossa olevalle 12 vuotta täyttäneelle lapselle lastensuojelulaitoksessa toteutettavaa erityistä, moniammatillista hoitoa ja huolenpitoa. Edellytyksenä on lisäksi, että sijaishuoltoa ei ole nuoren hoidon ja huolenpidon tarve huomioon ottaen mahdollista järjestää muulla tavoin eivätkä terveydenhuollon palvelut sovellu käytettäviksi erityisen huolenpidon jakson sijaan.

Kasvatuksellisen, sosiaalihuollon tai lääketieteen ammattilaisten koulutukseen ei lähtökohtaisesti sisälly lapsen kasvun ja kehityksen arviointi psykologisesta näkökulmasta, mikä kuitenkin on varsin usein erittäin keskeinen perustelu erityisen huolenpidon jakson tarpeelle.

Erityisen huolenpidon jaksoille ohjautuvilla nuorilla on usein päihteidenkäyttöä, kuljeskelua, itsetuhoisuutta ja mielenterveyden ongelmia sekä neuropsykiatrisia haasteita (diagnosoituja tai epäiltyjä) sekä haasteita koulunkäynnissä.

Erityinen huolenpito on nuoren itsemääräämisoikeuteen vahvasti puuttuva toimenpide ja sen järjestämistä koskevan arvion laatiminen vaatii perehtyneisyyttä, eikä jaksoja ole lapsen edun mukaista toteuttaa vailla huolellista arviointia jakson mahdollisista vaikutuksista ja tavoitteista.

Mikäli psykologin arvio jätetään tekemättä, ja yllä olevat seikat sivuutetaan, on suuri riski, ettei jakso palvele tarkoitustaan nuoren psykososiaalisen kehityksen sekä mahdollisten ajankohtaisten oppimiseen ja kehitykseen liittyvien erityistarpeiden jäädessä vailla riittävää huomiota. Lääkäri ja psykologi toimivat arvioissa usein yhteistyössä, ja psykologien arviot toimivat pohjana lääkäreiden arvioille erityisesti psyykkiseen vointiin vaikuttavien tekijöiden arvioinnissa sekä kasvuun ja kehitykseen ja niiden vaarantumiseen liittyvissä kysymyksissä. Psykologin arvion poistaminen prosessista voi siis lisätä lääkäreiden työmäärää sekä kasvattaa vaatimuksia lääkärin perehtyneisyydelle kyseisiin aihealueisiin. Muutos voisi siten vaikuttaa negatiivisesti lääkärien arvioiden saatavuuteen tai laatuun, mikäli kyseessä ei ole lasten ja nuorten kehitykseen sekä psykiatriaan erikoistunut lääkäri.

Yllä mainituilla perusteilla esitämme, että 81 § 3 momenttiin palautetaan erityisen huolenpidon jakson päätöksenteon perusteeksi psykologin arvio osaksi moniammatillista seuraavasti muotoituna:

Suomen Psykologiliitto
Bulevardi 30 B 3
00120 Helsinki
(09) 6122 9122
psyli.fi

”Päätöksen on perustuttava erityisen huolenpidon jakson järjestämistä varten tehtyyn lapsen tilanteen moniammatilliseen arvioon, joka perustuu ainakin kasvatukselliseen, sosiaalityön, psykologiseen ja lääketieteelliseen asiantuntemukseen.”

EHO-jakson toteuttamiseen soveltuvien laitosten henkilöstö

Lakiesityksen 82 §:n mukaan erityisen huolenpidon jakso voidaan järjestää lastensuojelulaitoksessa, jonka käytettävissä on sen toteuttamiseksi riittävä kasvatuksellinen, sosiaalityön, psykologinen ja lääketieteellinen asiantuntemus. Lisäksi määritellään, että laitoksessa tulee olla toiminnan edellyttämä tehtävään soveltuvan ammatillisen tutkinnon omaava henkilöstö sekä erityisen huolenpidon jakson toteuttamiseksi terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan asianmukaiset tilat. Kohtaa “toiminnan edellyttämä tehtävään soveltuvan ammatillisen tutkinnon omaava henkilöstö” tulee tarkentaa. **Pykälässä tulee määritellä samoin kuin kuntouttavan suljetun laitospalvelun kohdalla, että mainittujen alojen asiantuntijoiden tulee kuulua yksikön henkilöstöön.** Näin varmistetaan tosiasiallinen psykologisen osaamisen hyödyntäminen.

Turvahenkilöt

Psykologiliiton näkemyksen mukaan sijaishuoltoyksiköiden turvallisuuden parantamiseksi turvallisuutta tulee lisätä ensisijaisesti olemassa olevan henkilöstön asianmukaisella resurssoinnilla, koulutuksella ja monialaisuuden vahvistamisella sekä ennakoivilla toimenpiteillä. **Turvahenkilöiden palkkaaminen ei ole tarkoituksenmukainen ratkaisu, mikäli heillä ei ole asianmukaista lastensuojelutyön koulutusta.** Koulutus auttaa välttämään tilanteita, joissa joudutaan turvautumaan viimesijaisiin keinoihin, kuten voimankäyttöön. Mikäli turvahenkilöllä ei ole asianmukaista lastensuojelutyön koulututusta, on vaarana, että näihin tilanteisiin ajaudutaan myös silloin, kun ne voisivat olla vältettävissä.

Mikäli nuori ei ole kykenevä asumaan sijaishuoltopaikassa aiheuttamatta vakavaa vaaraa toisille, tulee ensisijaisesti arvioida sijoituspaikan soveltuvuutta ja tukitoimien riittävyyttä, sekä varmistaa vaativamman tason sijaishuoltopaikkojen ja hybridiyksiköiden riittävyys.

Kuntouttava suljettu laitospalvelu

On erittäin keskeistä, että lakiesityksen 84 §:ään on kirjattu, että **palvelun tulee olla moniammatillista** sekä perustua koulutettujen ammattilaisten intensiiviseen läsnäoloon. Näin vältetään tilanne, jossa asiantuntijoiden palveluita hankitaan ulkopuolelta hyvin pienissä määrin, eivätkä he tosiasiallisesti ole mukana lapsen kuntoutuksessa.

Pykälässä 86 olisi myös hyvä tarkentaa, että yksikön henkilöstöön tulee kuulua ko. ammattiryhmien edustajat. Ilmaisu ”tulee olla käytettävissä erityisosaaminen xxx alalta” on tulkinnanvarainen, ja saattaa aiheuttaa riskin siitä, että hyvinvointialueella / Helsingin kaupungissa nimetään vastuuhenkilöiksi joku ko. erityisalan asiantuntija, mutta todellisuudessa yksikön käyttöön ei varata sillä tavoin resurssia, että ammattilaiset voisivat olla aidosti läsnä kuntouttavan suljetun laitospalvelun yksikössä.

Suomen Psykologiliitto
Bulevardi 30 B 3
00120 Helsinki
(09) 6122 9122
psyli.fi

86 § 2 momentissa mainittu lapsen henkilökohtainen tapaaminen sijaishuollon suunnittelussa ja toteutuksessa on varsin merkittävä. Lisäksi on hyvin kannatettavaa, että pykälässä mainittujen asiantuntijoiden tulee olla palvelussuhteessa hyvinvointialueeseen, Helsingin kaupunkiin, HUS-yhtymään tai valtion lastensuojelulaitokseen, jotta asiantuntijoiden työpanos ja osaaminen on aidosti koko yksikön henkilöstön hyödynnettävissä. Näin moniammatillisuus toteutuu myös käytännön tasolla ulkoistettuja palveluita todennäköisemmin.

Lapsen osallisuus ja vaikutusten seuranta

Lapsen kuulemista ei tule ymmärtää vain muodollisena mielipiteen kirjaamisena. Erityisesti traumaattisia kokemuksia omaavien, vammaisten ja neurokehityksellisiä vaikeuksia kokevien lasten osallistuminen voi edellyttää yksilöllisiä menetelmiä ja asiantuntijatukea. On myös hyvä huomioida, että vaikka lapsi ei olisi ikänsä tai kehitystasonsa mukaan kykenevä omista asioistaan päättämään, tulisi hänellä kuitenkin olla mahdollisuus saada itseään ja omia asioitaan koskeva tietoa niiden mukaisesti sovitettuna. Palvelujen uudistamisen vaikutuksia on seurattava lapsen näkökulmasta: psykologiseen arvioon ja mielenterveyshoitoon pääsy, sijoitusten jatkuvuus, rajoitustoimenpiteiden määrä, lasten kokema turvallisuus sekä palvelujen alueellinen yhdenvertaisuus tulee sisällyttää seurantaan.

Jari Lipsanen
Puheenjohtaja
Suomen Psykologiliitto ry

Suvi Laru
Ammattiasioista vastaava psykologi
Suomen Psykologiliitto ry

Tausta-aineisto

- Psykologiliitto (11.11.2026), lausunto Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaalihuoltolain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi – https://www.psyli.fi/suomen-psykologiliitto-ryn-lausunto-hallituksen-esitys-eduskunnalle-laiksi-sosiaalihuoltolain-muuttamisesta-ja-siihen-liittyviksi-laeiksi/

- Psykologiliitto (9.6.2026), lausunto lapsen erityisestä suojelusta, VN/18098/2025 — Psykologiliiton lausunto- ja kannanottosivusto, https://www.psyli.fi/suomen-psykologiliitto-ryn-lausunto-hallituksen-esitys-laiksi-lapsen-erityisesta-suojelusta-ja-siihen-liittyviksi-laeiksi-vn-18098-2025/

- Psykologiliitto (1.6.2026), lausunto sosiaalihuoltolain uudistuksesta, VN/35729/2023 — https://www.psyli.fi/suomen-psykologiliitto-ryn-lausunto-hallituksen-esitysluonnos-laiksi-sosiaalihuoltolain-ja-siihen-liittyvien-lakien-muuttamisesta-vn-35729-2023/

- Psykologiliitto (12.6.2025), lausunto lastensuojelulain muuttamisesta, VN/2821/2024 — https://www.psyli.fi/suomen-psykologiliitto-ryn-lausunto-hallituksen-esitys-eduskunnalle-laiksi-lastensuojelulain-muuttamisesta-seka-siihen-liittyviksi-laeiksi-vn-2821-2024/

- Psykologiliitto (24.3.2025), suositus psykologin arviosta lastensuojelulain mukaisen erityisen huolenpidon jakson valmistelussa. https://www.psyli.fi/lausunnot-kannanotot-ja-tutkimukset/suositukset-ohjeet-ja-julkaisut/psykologiliiton-suositus-psykologin-arvio-lastensuojelulain-mukaisen-erityisen-huolenpidon-eho-jakson-valmistelussa-edellytykset-arvion-toteuttamiselle/

- Psykologiliitto (21.5.2021), lausunto lastensuojelulain muuttamisesta — https://www.psyli.fi/suomen-psykologiliiton-lausunto-hallituksen-esitys-eduskunnalle-lastensuojelulain-muuttamisesta-ja-siihen-liittyviksi-laeiksi/

Suomen Psykologiliitto
Bulevardi 30 B 3
00120 Helsinki
(09) 6122 9122
psyli.fi